

Historien om Kim

Emmy G. Kjellmann, kommunikationsvejleder, Behandlingscentret ØSTERSKOVEN, Region Nordjylland

Gayle Porter er årets hovedtaler på HITmessen. Emmy G. Kjellmanns historie handler om Kim på 21 år, der fik forbedret sin kommunikation, bl.a. fordi personalet benyttede Gayle Porters principper.

Kim er 21 år. Han har cerebral parese i svær grad og er afhængig af hjælp til alt. Han kommunikerer mest med øjnene og med tegn, som han og hans nærmeste familie har udviklet.

I sit skoleforløb har Kim arbejdet med PCS-symboler i forhold til oversigtstavler m.v. Han havde også en lille talemaskine, som kunne sige 9 sætninger. Den var dog ikke i brug, da han for snart 2 år siden startede på Behandlingscentret ØSTERSKOVEN. Kim havde tendens til at forholde sig meget passivt – foretrak at sidde på værelset og høre musik. Han tog sjældent initiativ til noget.

Bog til øjenudpegning

Personalet på den afdeling, Kim skulle flytte ind på, havde kendskab til brug af øjepegebog til en ung pige med CP. Hun havde haft stor gavn af bogen, og den havde i høj grad lettet kommunikationen mellem hende og personalet. Også hendes forældre kunne i nogle situationer få mere at vide ved at bruge bogen.

Ud fra denne motivation hos personalet vovede vi at gå direkte i gang med en øjepegebog til Kim – selvom vi ikke kendte ham endnu. Vi vidste ikke, om han kunne se symbolerne, om han forstod dem, om han kunne tænke i niveauer osv.

Men Kim forstod at bruge bogen – ikke det hele af den, men han brugte den, når den for ham gav en betydning og mening.

Han fik meget hurtigt lært at sige: "Jeg vil gerne gøre noget", "Jeg vil gerne ringe til nogen", "En fra min familie", "Mor". Når det

Kim på 21 år har ingen verbal kommunikation. Han kommunikerer ved hjælp af en low-tech øjepegebog og er i fuld gang med at udnytte computerens mulighed for at kommunikere. Han benytter Herbor og Skype til at kommunikere med forældre og venner og kommunikerer "lokalt" via programmet SpeakingDynamically.

Kim kommunikerer med personalet på ØSTERSKOVEN via sin øjepegebog. Det kræver en særlig og vedvarende indsats fra personalets og omgivelsernes side at blive ved at bruge bogen og udnytte flere og flere af bogens kommunikationsmuligheder, så Kim fortsat udvikler sin kommunikation. Kommunikativ udvikling kræver tid.

lykkedes Kim at gøre sig forståelig, jublede han, og viste samtidig, at han mestrede at tænke i niveauer og kunne se og forstå symbolerne. Kim fik også mulighed for at give udtryk for, hvordan han havde det, og herigennem fortalte han ind imellem, at han kedede sig og gerne ville have flere aktivitetsmuligheder.

Svært at holde fast

Efter nogen tid kneb det med at få bogen til fortsat at være den store succes, den var i starten. Det nærmeste personale lærte Kims egne tegn, og kunne ud fra situationen gætte, hvad han ville. Bogen gav ikke tilstrækkeligt ekstra til kommunikationen, så den blev ikke brugt. Når personalet ikke brugte den, brugte Kim den heller ikke – initiativet kom ikke fra ham. Nyt personale og vikarer havde stadig stor glæde af bogen, og når den blev brugt, strålede Kim.

For at lære bogen og ordforrådet at kende, skal materialet bruges. På samme måde som man lærer et nyt sprog ved at bruge det.

Ordforrådet i Kims bog var/er langt større, end det han anvender aktivt. Men lidt efter lidt kommer han ind på nye sider, når det er naturligt, og når det er lykkedes at tænke den nærmeste udvikling med ind i ordforrådet.

Men han kommer kun ind på nye sider og får vist nye udtryksmåder, hvis vi som personale er gode rollemodeller for ham. Når han kommer ind på en side, han ikke kender i forvejen, gennemgår personalet valgmulighederne med ham. Der er nødt til at være en tydelig skelnen imellem, hvornår han skal bruge sine øjne til at se og orientere sig i valgmuligheder, og hvornår han skal bruge øjnene til kommunikation.

Ved selv at bruge bogen kan man i øvrigt opdage ord eller sider, der mangler og dermed bidrage til, at bogen udvikler sig.

Sæt tid af

I en travl hverdag i et bomiljø for mange personer med svære funktionsnedsættelser, kan det være svært at finde den nødvendige tid og rammerne til at sikre en kommunikativ udvikling.

“ Et barn, som anvender normal tale, vil selvstændigt vælge de ord, hun ønsker at bruge fra det rige udvalg af ord hun hører eller ser hver dag.

Et barn som anvender ASK vil selvstændigt vælge de ord, hun ønsker at bruge fra det ordforråd andre mennesker har valgt at vise, og for symbolbrugere, gjort tilgængelige for hende at bruge.”

Porter & Kirkland, 1995

De plejemæssige opgaver kommer ofte i første række, og er det knapt med personale, vil det typisk være de udviklingsmæssige tiltag, der går fløjten.

Det kræver viden, prioritering og ledelse at sikre, at dette ikke sker.

Vi organiserer det praktisk sådan, at der én gang om ugen er afsat en time til "studiekreds". Her mødes de forskellige fagpersoner med Kim og arbejder praktisk med kommunikation. Studiekredsen fører log, så

udviklingen kan følges.

Studiekredsen gennemføres, uanset hvor mange der er. Hvis alle ikke er med, er det her tiden er til at arbejde praktisk med kommunikationsudstyret.

Fra Low-tech til High-tech

Sideløbende med brugen af øjepegebogen, begyndte vi at arbejde med computer. Kim betjener computeren med en joystickmus – svarende til den, han har på sin kørestol. Han arbejder med Skype og HERBOR med det formål at få en bedre kontakt med sine forældre. Det var oplagt også at prøve kommunikationsbogen med programmet Speaking Dynamically. Selvom betjeningen var ganske anderledes, forstod Kim straks, hvordan han kunne bruge programmet. Han kendte jo organiseringen fra øjepegebogen og fandt lynhurtigt frem

Gayle Porters principper

Gayle Porter har udviklet metoder til opbygning af kommunikationsløsninger til børn. Hendes kommunikationsbøger benytter sig af principper omkring pragmatik og dynamik i både lowtech og hightech løsninger. Dvs. at en bog opbygges omkring sprogets funktion – hensigt med at kommunikere. Fx "Jeg vil fortælle noget", "Der er noget galt" eller "Jeg vil gerne gøre noget".

De dynamiske principper gør, at bøgerne er nemme at navigere i. Samtidig er der tænkt på at give en nem adgang til muligheder for at kommentere i en bestemt situation.

til yndlingsudtalelsen: "Jeg vil gerne gøre noget", "Jeg vil gerne ringe til nogen", "En fra min familie", "Mor".

Ny stol – nye muligheder

I forbindelse med, at Kim skulle have ny el-stol og fik en forbedret siddestilling, var det oplagt at tænke en bærbar computer ind i løsningen.

Det skulle være en lille pace-blade, som vi forestillede os, at han skulle styre fra kørestolens joystick.

Der skal meget tilpasning til, og Kim skulle tage stilling til, hvor computeren skulle anbringes, for at han kunne se displayet. Han angav en position med øjnene og førte derefter langsomt hånden frem mod computeren – og aktiverede touchskærmen.

Den forbedrede siddestilling havde givet ham så meget forbedring i den motoriske kontrol af hånden, at han nu kunne bruge skærmen direkte! Vild jubel!

Flere initiativer – mere krævende!

Kim er ikke så passiv længere – når han ser computeren, har han ofte noget på hjerte – heldigvis kan vi ikke altid gætte, hvad det er han vil. Fx arbejdede vi en dag på at lære computeren at kende i studiekredsen. Pludselig kiggede Kim intenst på computeren og fik den inden for rækkevidde – hans valg var: "Jeg vil gerne gøre noget", "Jeg vil gerne et sted hen", "Et sted udenfor ØSTERSKOVEN", "Bowling" – herefter kiggede han spørgende på pædagogen. Der blev hurtigt arrangeret en tur i bowlingcentret. Kim blev senere selv sendt til afdelingslederen for at skaffe en ledsager.

Muligheder for at fortælle

Kim har nu både computer og øjepegebog. Vi finder det vigtigt, at begge dele bliver holdt ajour, men det er alligevel tydeligt, at computeren har andre muligheder end bogen. Fx har den muligheden for at kunne fortælle noget.

Dette er indsatsområdet lige nu – det er vigtigt, at Kim har noget nyt at fortælle, og at mange kan hjælpe med at lægge nye sætninger ind.

Når Kim får disse muligheder, viser han også stort initiativ til at bruge dem – fx til personalet på en anden afdeling – herligt at kunne fortælle noget, de ikke allerede ved!

En del af den samlede kommunikation

Selv om Kim kan udtrykke færdige sætninger på computeren, og motorisk kan gøre det selvstændigt, udgør det kun et supplement til den samlede kommunikation.

I kommunikationen tages alle til rådighed værende muligheder i anvendelse: Øjenudpegning i omgivelserne, mimik, personligt kendskab/ relation, personlige tegn og lyde samt computeren. Til sammen udgør det en "smart kommunikation". Dvs., at kommunikationen bliver hurtig og effektiv, fordi det personlige kendskab og teknologien kombineres.

Kommunikativt miljø

Kim bor sammen med 2 andre uden verbalt sprog. Det betyder, at der er andre, der arbejder intensivt med kommunikation. Bl.a. arbejder en ung pige med en kommunikationsbog kombineret med computer opbygget med Boardmaker og Speaking Dynamically. Pigenes set-up er også inspireret af Gayle Porter.

Arbejdet med flere beboere på samme tid gør, at personalet får mere viden om såvel teknik som teori omkring alternativ og støttende kommunikation. Hele miljøet bliver mere gearret til at rumme personer, der benytter ASK (Alternativ og supplerende kommunikation) og at støtte op omkring det.

En vigtig nøgle til succes ligger hos støttepersonalet – det er personalet, der kender det liv, der skal leves, og det er personalet, der kan være med til at sikre, at kommunikationshjælpemidlerne hele tiden passer til det.

Fakta

Gayle Porter afholder 2 foredrag på HITmesse 2007.

Tirsdag 4. september 10.00-16.30 afholder hun foredraget *Organisering af kommunikationssystemer; PODD*

Onsdag 5. september 10.00 – 12.30 afholder hun foredraget *At kommunikere i skolen*

Begge foredrag afholdes på engelsk. Læs mere på www.hmi.dk eller i programmet for HITmesse 2007.

Desuden deltager Gayle Porter i ISAAC Danmarks temadag 6. september.

Læs mere på www.isaac.dk

Læs mere om Gayle Porter og Cerebral Palsy Education Centre (CPEC) på www.cpec.com.au

Læs præsentationen af Gayle Porter i HIT 2, side 8-9.